ግልጽ ደብዳቤ ለኢትዮጵያ ፌደራል መንግሥት ጠቅላይ ሚኒስተር (ወሰኔ ይፍሩ— ፕሮፌሰር)

July 19, 2018

ለተከበሩ የኢትዮጵያ ፌደራል መንግሥት ጠቅላይ ሚኒስተር ዶክተር አቢይ አህመድ

ክቡር ሆይ፡

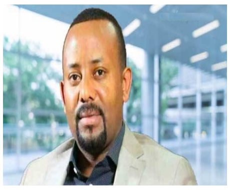

ይህንን ደብዳቤ ስጽፍ ለክቡር ጠቅላይ ሚኒስተር ዶክተር አቢይ አህመድ ያለኝን ከፍተኛ አክብሮትና ድጋፍ እየሰጠሁ ነው። ባለፉት 27 ዓመታት ኢትዮጵያዊነታችን ተገፎ፣ ማንነታችንን ጠፍቶ፣ ክብራችን ተወስዶ ለሰው ልጆች የተሰጠዉ ሰብአዊ መብታችን ተወግዶ፣ በማንነታችን ብቻ በመታሰር፣ በመገደል፣ በማሰደድ፣ ያሳለፍነው ስቃይ ተነግሮም ተጽፎም አያልቅም። ምናልባት ታሪክ ጸሐፊዎች ዘግበው ይህንን በሰው ታሪክ ዘመን ውስጥ ተሰርቶ የማያልቅ ግፍ ለልጅ ልጆቻችን ያስተላሉፉናል በማለት ተስፋ አደርጋለሁ። ይህም ተስፋ ለበቀል ሳይሆን እንዲህ ዓይነቱ ጭካኔ እንዳይደገም ትምህርት እንዲሆን ተብሎ ነው። ታላቁ የኢትዮጵያ ፈላስፋ ዘርዓያቆብ እንዳለው "ንፉሳች ምንም እንኳ የሃብት ባለጸጋዎች ቢሆኑ ጠገብኩን ስለማያውቁ" የሰዉን ልጅ ከመብላት አይመለሱም ይላል። እናትን ልጇዋን ገድለው እሬሳው ላይ አንድትቀመጥ አድርገዋል፣ ጉድጓድ ቆፍረው በቁማቸው ብዙ ሰዎችን ቀብረዋል፣ የአማራ ሴቶችን እንዳይወልዱ መካን የሚያደርጋቸውን መድኃኒት እንዲወስዱ ተደርገዋል፣ ቦሌ አካባቢ የምትኖር እመጫት ቤቷ ውስጥ ሆና ልጇን ስታጠብ ቤቷን በቡልዶዘር ደምስሰው ከነልጇ ገድለው ቦታዉን ወስደው ቤታቸውን ሰርተዋል፣ የቀድሞው የትግራይ ነፃ አውጭ አባል የነበሩት አቶ ገብረመድሕን አርያ በማስረጃ እንዳረጋገጡት አራት ሚሊዮን አማራ በጅምላ ተገድሏል፣ የወያኔ መንግሥትም 3.5 ሚሊዮን አማራ የደረሰበት አይታወቅም በማለት አምኗል፣ በሚጃ የተረጋገጠ በበዙ ሺህ የሚቆጠር ኦሮሞ በጅምላ ገድለዋል፣ በብዙ ሺህ የሚቆጠር የፖላቲካ እስረኞች እስር ቤት ይገኛሉ። ይህንን ሁሉ ሲያደርጉ ድርጊቱን ያዩት እንደጀግንነት ነበር። ግን የእነሱ ጀግንነት በአገር ያሉ ሆዳሞችና ደላላዎች ከዚያም በውጭ ኃይል መረዳታቸውን ዘንግተው ለ 27 ዓመታት ሲደነፉ እንደነበር ለሁላችንም ግልጽ ነው። ግን አምስት ሚሊዮን የማይሞሉ ዘጠና አምስት ሚሊዮን የሚሆነውን ሕዝብ እንደኩበት እንኳዳዋለን ሲሉ ያሳዩት ትዕቢተኝነትና ትምክህተኛነትን እንጂ ጀግንነትን አይደለም። ጀግንነት ማለት እንደ ኦሮሞው ፈረሰኛ፣ እንደ አማራው አርበኛና እንደ መላው የኢትዮጵያ ሕዝብ ተባብሮ ጣሊያንን ድል አድርጎ ትግራይን ነጻ አውጥቶ ለትግራይ ሕዝብ አስረክቦ ወደ አገሩ የተመለሰው ነው ጀግና ማለት። ባንዳና የቀን ጅብ ከሆዱ በስተቀር አገር የለውም፤ ለባንዳና ለቀን ጅብ አገር ሕዝብ ለሚለው ስሜት የለዉም። አንድ የአሜሪካ ፈላስፋ እንደጻፈው ከአለፈው ታሪክ የማይማር ሕብረተሰብ እጣ ፋንታው ሞት ነው ይላል። ለ 27 ዓመታት መልሰው መላልሰው የኢትዮጵያን ሕዝብ አጭበርብረዋል። አሁን ግን ሕዝብ ነቅቷል። እርስዎ የዚህ ሕዝብ ንቃት ትግልና ደም ውጤት ኖት። እርስዎ ትከሻ ላይ ያረፈው ሸክም ከባድ ነው። ከሕዝቡ ጋር ሆነው "ሁኔታውን" እየተቆጣጠሩ በቅደም ተከተል ከባለሞያዎች ጋር በተረጋጋ መንፈስ በመወያየት ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን ክቡርነትዎ በሰጡት መመሪያ ማሰረት እንደሚከናወን ተስፋዬ ነው። ይህንን አጭር መግቢያ ከአደረኩ በኋላ የሚከተሉትን የለውጥ ታሪካዊ ሂደት ለክቡርነትዎ ሳቀርብ በታላቅ አክብሮት ነው።

የመተዳደሪያ ደንብ ወይም “ሕገ መንግሥት” እና የማሻሻያ ኮሚሽነር

1. ጠቅላይ ሚኒስትሩ በሰጡት መምሪያ መሰረት ለመደምርም ሆነ ለመቀነስ ለውጥ ያስፈልጋል። በቅደም ተከተል ደረጃ ስንመለከተው “የሕግ የበላይነት” የዲሞክራሲ መስፈረት ነው እንላለን። ስለዚህ የለውጡ መጀመሪያ የአገራችን መተዳደሪያ ደንብ ነው፤ ይህም ማለት “ሕገ መንግሥቱ” ማለት ነው። ይህ የዲሞክራሲ መሰረቱ ወይም ምሶሶ ነው ማለት እንችላለን። የኢትዮጵያ ሕዝብ ችግር የሚፈታው አንድ ጎሳ ሌላዉን አሸንፎ ሳይሆን በዲሞክራሲ ነው፤ የግልሰቡ ሰብአዊ መብት ከተጠበቀ የሁላችንም ተጠበቀ ማለት ነው። ስለዚህ ጠቅላይ ሚኒስትሩ “ሁኔታው” በፈቀደ ጊዜ የሕገ መንግሥቱን “ማሻሻያ ደንብ” አርቃቂ ኮሚሽነር መስየም አስፈላጊ ነው እላለሁ። ይህ በቅደም ተከተል ክምንም በፊት መደረግ አለብት።

2. ሕገ መንግሥቱ የኢትዮጵያን ልዑላዊነት ማንጸባረቅ አለበት፤

3. ሕገመንግሥቱ በጎሳ የተከፋፈለዉን ክልል አሻሽሎ የዜጎችን እፈለጉበት ክፈለ አገር የመኖር መብት ማስከበር አለበት፤

4. ሕገ መንግሥቱ ከተሻሻለ ነጻ የሆነ “ፍርድ ቤት” ይኖረናል ማለት ነው፤

5. ሕገ መንግሥቱ ከትሻሻለ ነጻ የሆነ “የምርጫ ቦርድ” ይኖረናል ማለት ነው፤

6. ሕገ መንግሥቱ ከተሻሻለ የዜጋ “ሰብአዊ መብት” ተከበረ ማለት ነው፤

7. ሕገ መንግሥቱ ከተሻሻለ “የሕግ በላይነት” ተከበረ ማለት ነው። ማንም ሰው ቢሆን ከሕግ በላይ ሊሆን አይችልም

8. ሕገ መንግሥቱ ከተሻሻለ “የአገልግሎት ዘመን” ተገደበ ማለት ነው

9. ሕገ መንግሥቱ ከተሻሻለ መንግሥት በማንኛዉም ኃይማኖት ውስጥ ጣልቃ አይገባም ማለት ነው፤

10. ሕገ መንግሥቱ ከተሻሻለ ሁሉም ሃይማኖት ከፖለቲካ ፍጹም ነጻ ይሆናል ማለት ነው፤

የእርቅ የፍቅር የሰላምና የእኩልነት ስምምነት

የአገራችን ችግር ከደቡብ አፍሪቃ ጋር ተመሳሳይ ነው፤ ስለዚህ አፍሪካውያንና አውሮፖውያኖችን እንዴት እንደተስማሙ ከግንዛቤ ውስጥ አስገብቶ የስምምነት ውል መዋዋል አስፈላጊ ነው። ደቡብ አፍሪካ የቤሔራዊ ስምምነት ቀን ብለው በየዓመቱ ይከበራል፤ ይህም ቀን የተመረጠው ሁሉም ወገን ተስማምተው ነው፤ እዚህም ስምምነት ላይ የተደረሰው ያለፈዉን ችግር በሚገባ ተወያይተውና የተሰራዉን በደልና ጥፋት አምነው ነው፤ ይህ ከአልሆነ የአለፉት ጥፋቶች ሊታረሙ አይችልም፤ጥፋት የሚታረመው ጥፋት መሆኑን አጥፊው ጥፋቱን ሲያምን ነው፤ ይህ እንደሚሳሌ ተወስዶ እትዮጵያም ውስጥ ይህንን ጉዳይ የሚያጠና ኮሚቴ ተሰይሞ በሚከተሉት ነገሮች መወያየት ይኖርበታል [መላ ኢትዮጵያዉያን የሚያስማማ ቀን "የአደዋ ድል ቀን" ይመስለኛል}፤

1. የትግራይ ሕዝብ ነፃ አውጭ ግንባር አማራ የትግራይ ሕዝብ ጠላትና የቅኝ ገዥው ስለሆነ መጥፋት አለበት የሚለዉን "አዋጅ" [Manifesto] ትክክል ያለመሆኑን ከይቅርታ ጋር ለትግራይ ሕዝብ ሲያሳውቅ፤

2. እትዮጵያ የምትባል አገር ከዚህ በፊት አልኒበረችም፤ የተፈጠረጭው የዛሬ መቶ ዓመት በምኒልክ ዘመነ መንግሥት ነው የሚለዉን ፕሮፓጋንዳ ስህተት መሆኑን ለኢትዮጵያ ሕዝብ ሲያሳውቅ፤

3. በግፍ በጎሳቸው ማንነት ብቻ ለተገደሉትና ለዚህ ሁሉ እልቂት በሃላፊነት ተጠያቂዎችን ለፍርድ ሲያቀርብ፤

4. በዝርፍያ የተወሰዱትን ንብረቶች መልሶ ለባለቤቱ ሲያስረክብ፤

5. በስርቅት የተወሰዱትንና በውጭ አገር ባንኮች የተቀመጡትን የአገር ገንዘብ ሲመልስ፤

6. በተዘረፈ የአገር ገንዘብ ለትግራይ ልማት ተብሎ የተከማችውን ሃብት ለመንግሥት ሲመለስ፤

እነዚህ ከበዙ በጥቂቱ የተዘረዘሩት በሚረጃና በጥናት ተደገፈው ሲከናወኑ ኢትዮጵያ አገራችን ሂኖክ ላይ እንደተጻፈው "በመልካሙ ትውልድ" ያለፈዉን ስህተት አርሞ እውነተኛ ፍቅር፤ እውነተኛ ሰላም፤ እውነተኛ ይቅርታ፤ እውነተኛ ምሕረት፤ በስራ ላይ ሊውል የሚችል እውነተኛ አስተዳደር ይመጣል ብየ አስባለሁ።

የመደመርና የመቀነስ ማስተካከያና ማስማሚያ፡ ታሪካዊ ለውጥ

1. ለመደመር መቀነስ ያስፈልጋል፤ የአንድ አገር ኢኮኖሚና የመንግሥት መዋቅር በአንድ አናሳ ጎሳ የበላይነት ሊቀጥል አይችልም። እርስዎ በሰጡት መመሪያ መሰረት አስቸካይ ለውጥ ያስፈልጋል። ለምሳሌ የጦር ኃይሉ 400 ጄኔራሎች አሉት። እዚህ ላይ ለመደመር የግድ መቀነስ ያስፈልጋል። በሕዝብ ብዛት ከተተመነ ትግራይ ከአለው ሕዝብ አንጻር ድርሻው 20 ጄኔራሎች ይሆናሉ። የግድ 380 ጄኔራሎች መቀነስ ይኖርባቸዋል፤ ከዚህም ሌላ ብዙ የጦር መኮንኖች የአየር ኃይል ወጣት አብራሪዎች ከስራቸው ተባረው በውጭ አገር ያሉት ሁሉ ወደ አገራቸው ተመልሰው የለዉጡ ተካፍይ ሆነው እንዲሰሩ ማድረግ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ለወጠኑት ለውጥ ትልቅ አስተዋጽኦ ስለሚያደርግ ይህንን ጉድይ የሚያጠና ኮሚሽን በአስቸኳይ ቢሰየም ለውጡ በተግባር ሊከናነወን ይችላል የሚል እምነት አለኝ፤ ከዚህም በላይ ጠቅላይ ሚኒስትሩ እንዳሉት መከላከያው የአንድ ጎሳ ከመሆን አልፎ ኢትዮጵያነትን ያንጸባርቃል ብዬ አምናለሁ።

2. በዚሁ ዓይነት በመንግሥትም ሆነ በግል ያሉ የኢኮኖሚና የፖለቲካ አውታሮች በቅጡ በታሰቡ ሂሳቦች በመደመር፣ በመቀነስ፣ በማባዛትና፣ በመከፋፈል፣ እየተተመኑ መስተካከል ይኖርባችዋል ብዬ አምናለሁ። እኩልነት ሊመጣ የሚችለው የጨዋታው ሚዳ ሲስተካከል ነው፤

3. የፖለቲካ ለውጥ ለማድረግ አሁን በሥልጣን ያለው መንግሥት ለውጥን ተቀብሎ "የሕዝብ መንግሥት በሕዝብ ተመርጦ ሕዝብን እንዲያገለግል" [ከዩናትድ ስቴትስ ፖለቲካ ራዕይ የተወሰደ] ማድረግ ታሪካዊ ግዴታ አለበት ብዬ እገምታለሁ፤

4. አንድ መቶ የሚሆኑ የፖለቲካ ፓርቲዎች ለሚያስፈልገው ለውጥ [በዓለም ውስጥ የሌለ የፖለቲካ ምስቅልቅል] ትልቅ እንቅፋት ስለሚሆኑ ከሕዝብ ጋር ተቀላቅለው ያላቸውን የፖለቲካ ራዕይ እንዲያካፍሉ ማድረግ አስፈላጊ ነው እላለሁ። ይህ ካልሆነ ሕዝብ ያመጣዉን ስር ነቀል ለውጥ ስለሚያበላሻው በሚሻሻለው ሕገ መንግሥት መደንገግ ይኖርበታል። ይህ የእምነት ጉዳይ ሳይሆን የሕዝብ መብት ጉዳይ ነው፤ ማለትም ከላይ እንደተጠቀሰው "የሕዝብ መንግሥት በሕዝብ ለሕዝብ" የሚለዉን የዲሞክራሲ ምስረታ ያበላሸዋል፤

5. የሽግግር መንግሥት ይቋቋም የሚሉ ወገኖች አሉ፤ ይህ ሃሳብ ተመልሶ ጭቃ ዉስጥ መግባት ይሆናል፤ ማለትም ወያኔ ኢትዮጵያን ለመያዝ ሲዘጋጅ ያደራጀው ካድሬ ዓይነት የሽግግር መንግሥት ይሆናል። ሕዝብ ያልመረጣቸውን የፖለቲካ ካድሬዎችን በመምረጥ ተጠሪነታቸው ለመለስ ዜናዊ እንዲሆን በማድረግ የነሹና የተገፕ "ሁኔታ" የተፈጠረበት መሆኑን ከግንዛቤ በማስገባት ሕዝብ የከፈለዉን መስዋዕትነት ለጥቂት ተጠቃሚዎች ማድረግ አግባብ ያለመሆኑን መጠቆም አስፈላጊ ሆኖ አግኝቼዋለሁ።

6. በመንግሥት ስር የሚተዳደሩ ድርጅቶች ማለትም የኢትዮጵያ አየር መንገድ፤ የሕዝብ መገናኛ [ቴሌኮሚኒኪሽን] የመብራት ሃይል የመሳሰሉትን በግል ንብረት ሆነው እንዲተዳደሩ ለማድረግ የቀረብውን ሃሳብ ተግባራዊ ለማድረግ የግድ መቆየት ይኖርበታል፤ ይህም ማለት ዉሳኔውን የሚወስነው አካል በቀጥታ ሕዝብ የሚመርጠው ምክር ቤት መሆን አለበት ብዬ አምናለሁ።

የዓለም አቀፍ ታሪካዊ ፖለቲክ ሂደት አጭር ታሪክ፤ “ሁኔታ” ፈጣሪ ኃይል ነው።

[ምሳሌ እንዲሆን በማለት የቀረበ]

የክቡር ጠቅላይ ሚኒስተሩን ታሪካዊ አመጣጥ በርካታ ኢትዮጵያውያን በተለያየ መልኩ ተናግረዋል፤ እርስዎም እዚህ ታላቅ ሃላፊነት ላይ ለመድረስ የነበረዎን ፍላጎት በግልጽ አስቀምተውታል። አንድ የሃይማኖት አባትም “በፈር ኦን ቤት ያደገ ሙሴ” በማለት አመጣጠዎን ገልጸውታል። ነገር ግን ይህንን ሙታ ደል ስንቶቹ መሪዎቻችን [የቀደሞው] ናቸው በስራ ላይ አውለው ዘላለማዊ ሊሆን የሚችለዉን ታሪክ የሰሩት? ሙሴ እተባለው ስፍራ ላይ ሳይደርስ አልፏል። የኢትዮጵያ ታሪካዊ ሂደት ረጅም ነው። ግን መንገዱ ዙሪያ ጥምጥም ስለሆነባት ከማዞር አልፋ መንገዷን ልትቀጥል አልቻለችም። ነገር ግን ፈርኦን ቤት ያደገው ሙሴ መንገዷን ይዞ እንድትራመድ ይመራት ይሆን? ይህንን ጥያቄ ወጣቱ ሙሴ ሊመልሰው አይችልም። መልሱ ያለው እኛ ጋር ነው፤ በከንቱ ውዳሴ ጠልፈን መሪያችንን እንዳንጥለው ጥንቃቄ ማድረግ የኛ ኃላፊነት ነው። ሙሴ ሰው ስለሆነ በሰዉነቱ መከበር አለበት። ሙሴ አምላክ አይደለም፤ እንደ አምላክም መመለክ የለበትም። ባህላችን በነጋሽ በአንጋሽ በአወዳሽ የተከበበች ነች። ጥያቄው እንዴት አድርገን ነው ከዚህ ባህል ጋር የምንላቀቀው ነው? የመጀ መሪያው የዩናትድ ስቴስ መሪ ጆርጅ ዋሽንተን በሕገ መንግሥቱ በተደነገገው ማሰረት የስራ ማብቂያው ሲደርስ በአካባበው ያሉት ሹማምንት ድል አድራጊ ስለሆንና እሱን የሚተካ አማራጭ ስለሌለ በንጉሠ ነገሥትነት እንዲቀጥል ሃሳብ ቀርቦለት ነበር። ግን ዋሽንግተን ጊዜያዊ የሆነዉን ሹመት ሳይፈለግ ሕገ መንግሥቱ በሚያዘው ማሰረት የአገልግሎቱ ዘመን ሲፈጸም ሥልጣኑን አስረከቢ ል። ይህ ባይሆን ኖሮ የዛሬዋ ዩናትድ ስቴት አትኖርም ነበር። ሂኖክ ላይ እንደተጻፍው “ መልካሙ ትውልድ ሲመጣ አገራችን ላይ የሚያልቅ ፍቅር፤ የሚያልቅ ሰላም፤ የሚያልቅ ንዋይ ይትረፈረፋል፤ የሰው ልጅ እኩልነት፤ ፍትሕ የሞላበት አገር ትሆናለች” ይላል። እዚህ ላይ ከአለፉት መሪዎች ምኒልክን መርጠን ታሪኩን ጨረፍ አድርገን ብንመለከተው የለውጥ “ሁኔታ” እንዴት እንደሚከሰት ያስረዳናል፤ ምኒልክ በዘመኃ መሳፍንት የተከፋፈለቸውን አገር አንድ ለማድረግ ምክንያት ሆኗል፤ ማለትም “ሁኔታን” ፈጥሮአል። የተማዘነ ታሪካዊ ግዝቤ እንዲኖረን በማለት ከዚህ የሚከተለዉን እንመልከት፡

የመጀ መሪያው የኢትዮጵያ ፕሮፌሰር አፈወርቅ ገብረ ኢየሱስ ስለ ዳግማዊ ምኒልክ ሲጽፍ እንዲህ ይላል፤ “በአማን ወልዱ ለሰሎሞን ወልደ ዳዊት፡፡” ቀጥሎም የምኒልክን ታላቅነት በመደጋገም “ግሩም የግሩም ግሩም ይለዋል። የምኒልክንም ስም ሲተረጉም በተአምር አስማስሎ እግዚአብሒር ምን ይልክ ይሆን? ብሎ ይጠይቃል፤ ምንም እንኳን በአፈ ታሪክ የዳዊት ልጅ የሰሎሞን የልጅ ልጅ በባል ምኒልክ ራሱን ችሎ የእግዚአብሒር መልክተኛ ነው ይላል። ምኒልክ አፈ ታሪክ ሳይሆን ታሪክ ነው። ፕሮፌሰር አፈወርቅ የምኒልክን ታሪክ ሲተርክ በመጽሐፍ ቅዱስ እንደተጻፈው “ወረደ ቃል” በሚለው መለኮታዊ ፍጥረት አስማስሎ ነው። ግን ምኒልክ የኃይለ መለኮትና የሽዋረገድ ልጅ ስለሆነ በመለኮት ተፈጠረ ለማለት ሳይሆን እንደ እግዚአብሔር መልክተኛ አድርጎ ነው ታሪኩን የሚተርከው። ፕሮፌሰሩ ምኒልክን “ንጉሥ” ነው አይልም። ይህንንም ሲያስረዳ እንዲህ ይላል፤ “እግዚአብሒር ምኒልክን ላከ ማለት አነገሰ ማለት አይደለም፤ መንገሥማ እነቴዎድሮስ እነዮሐንስ እነተክለ ጊዮርጊስ ስንቱ ሌላው ሁሉ ነግሦ አልነበረምን? ምኒልክ ግን አልነገሠም” ይላል ፕሮፌሰር አፈወርቅ፤ ነገር ግን ይህንን ጽሑፍ የሚያነቡ ወገኖች ምን ይሉ ይሆን? ዛሬ የምኒልክን ታሪክ የሚያጠፉ ኃይል ኢትዮጵያን ለመከፋፈልና አንድነቷን ለማጥፋት የሚደረግ ጥረት ነው። የኢትዮጵያ ባንዲራ የአንድነታችን ምልክት እንጂ የምኒልክ አይደለም፤ የወያኔ ባንዲራ የሚያመልክተው አሽባሪነትንና የአንድ ጎሳ የበላይነትን ነው። ይህ የሚያመለክትው ጊዜው ያለፈበት ትምክህተኝነትና ወገኝትነትን ነው፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ አንድ ነው፤ ኢትዮጵያውነት የማንነቱ መለጫ መለዮ ነው። የምኒልክም ሆነ የሌሎች ነገሥታት ሕይወት ታሪክ በቅጡ በጻፍ ትውልዳቸው ደፍን ኢትዮጵያ ነው፤ ማለትም

ቢጋብቻ ከሁሉ ጎሳ ጋር የተሳሰረ ነው። ምኒልክ እናታቸው የጫጫ ኦሮሞ ናቸው፤ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ አያታቸው የደቦ ኦሮሞ ናቸው፤ የደፍን ሸዋ ኦሮሞ ከግማሽ በላይ ኦሮሞኛ ተናጋሪ አማራ ነው። የክልል መንግሥት እስኪ መጣ ድረስ በሰላምና በፍቅር የሚኖር ሕዝብ ነበር። እንግዲህ በአጭሩ የኢትዮጵያ ፖለቲካ ታሪካዊ ሂደት ከሞላ ጎደል ይህንን ይመስላል። አሁን በአንጻሩ መመልከት ያለብን የሌሎች አገሮች የፖለቲካ ሂደትን ምን እንደሚመስል ነው፤ እኛስ ከነሱ ምን መማር እንችላለን የሚለዉን በአጭሩ እንመለከታልን።

እጅግ በጣም ዕውቅና የተሰጠው የዩናትድ ስቴት ሕገ መንግሥት ነው። ፊላደልፊያ ከተማ ውስጥ በ 1787 ዓ.ም የተጻፈው ሕግ መንግሥት 27 ጊዜ ተሻሽሎ ከሁለት መቶ ዓመት በላይ በበዙ ትግል ሊቆይ ችሏል፤ ታሪካዊ ሂደቱ የተከናወነው ቢታላቅ ትግል ነው፤ የትግሉ ማነሻ ዲሞክራሲ የሕግ በላይነት የጠቅላይ ግዛቶች መብቶች የሰብአዊ መብት በባርነት ስለሚገዙት ሰዎች፤ ስለፌዴሬሽኝና ኮንፌዴሬሽን ጉዳይ፤ የመናገር፤ የመጻፍ፡ የማሰብሰብ መብት ያካትታል፤ ትግሉ ከፍተኛ ስለነበር የአምባ ገነንነት ባሕርይ ለአላቸው ግለሰቦች ምንም አይነት እድል አልተሰጣቸውም ነበር። ምንም እንኳ ዲሞክራሲ የሕገ መንግሥቱ አካል ሆኖ ቢታይም ግለሰቦች በተለያየ መንገድ የሕግ የባላይነትን አጥፍተው የራሳቸውን ፍላጎትና ጥቅም ለማግኘት በየጊዜው የሕግ በላይነትን ለማጥፋት ሲጥሩ ይታያሉ። “ሁኔታ” ሲፈቅድ በዲሞክራሲ ምርጫ አሸንፈው ስልጣን አግኝተው መንግሥትን ይቆጣጠራሉ። ለምሳሌ ያህል የቢኒቶ ሙሰሊኒን እና የአዶልፍ ሂትለርን ታሪካዊ ፖለቲካ ሂደት ማየት ይቻላል። ዲሞክራሲ በአጋጣሚ ወይም በምኞት የሚመጣ ትዕይንት አይደለም። ሊቋቋም የሚችለው በትግል ነው፤ ሕብረተሰቡ እንደ አይኑ ብሌን ሊጠበቀው የሚገባ የሞት ሽርት ጉዳይ ነው። ከአመለጠ ለመመለስ በጣም አስቸጋሪ ይሆናል። ብዙ አገሮች የዩናይትድ ስቴትስን ሕገ መንግሥት ቃል በቃል ወስደው ሕገ መንግሥት አድርገው ነበር፤ ግን በተለያዩ ምክንያቶች አምባ ገነኖች ስራ ላይ አንዳይውል አድርገዋል፤ ለምሳሌ የፊሊፒኑ ፈርዲናንድ ማርቆስ የሊለ ምክንያት ፈጥሮ በ 1972 ዓ.ም. ሕገ መንግሥቱን ጥሶ ስልጣን ላይ ለመቆየት ያደረገው ጥረት ነው። ከዩናትድ ስቴትስ የተወሰደው ሕገ መንግሥት ጠባቂ ስለአጣ በስራ ላይ ሊዉል አልቻለም። በዚሁ አይነት የኢትዮጵያ ሕዝብ አጥንቱን ከስክሶ ደሙን አፍሶ ያወረደዉን የአምባ ገነን አገዛዝ ተመልሶ እንዳይፈናጠጥበት አስፈላጊውን ጥንቃቂ ማድረግ ያስፈልጋል።

ከዚህ በላይ በአጭሩ የተጠቀሰው ምሳሌ ርዕይተ ዓለማችንን ሰፋ አድርገን እንድናየውና በጥበብ አእምሮቻችንን እንድናጎለምሰው ይረዳናል በማለት ነው፤ መጽሐፈ ሲራክ ላይ እንደተጻፈው “ጥበብ አንድ ነው፤ በማያውቁት ሰዎች ዘንድ ፈጽሞ የማያስፈራ ነው” ይላል:: ይህም ማለት በተለምዶ አባባል “ያለማወቅ ደፋር ያደርጋል” እንደሚባለው ነው። ወያኔን ደፋር ሊያደርገው የቻለው አስተዳደር ወይም ፍትሕ ወይም ነጻነት ምን እንደሆነ ስለማያውቅ ነው። ጫካ ውስጥ ተወልዶ ጫካ ዉስጥ ስለአደገ ጫካዉን ከአእምሮው ውስጥ ማውጣት ሲራክ እንዳለው ፈጽሞ አይቻልም። አፈወርቅ ገብረየሱስ እንዳለው “ባሩድ እንደሸተተው አውሬ ይቅበዘበዛል፤” አስሮም፤ ሰርቆም፤ ገድሎም፤ አይጠግብም። ከተቀሩት ወንድሞቹ ጋር ጠቅላይ ሚንስትሩ እንዳሉት እርቅ ወርዶ በሰላም፤ በፍቅር፤ በዲሞክራሲ፤ በነጻነት መኖር አይፈልግም። እንግዲህ ይህ ከሆነ የጠቅላይ ሚኒስትሩ ምርጫ ምንድነው? የሕዝቡን ፍላጎት ከማሟላት ሌላ ሊሆን አይችልም። እንዳለፈው ታሪኬ ወይም እትበቴ ተቆረጠ እያልን ሊሆን የማይችል ታሪክ ሜፈለግ ከምኞት አያልፍም፤ ሌላ ምርጫ የለንም፤ እኩለነትን የሕግ የበላይነትን አልቀበልም ያለዉን ማሳመን በውዴታ ነው እንጂ በግድ አይሆንም፤ ተመልሶ እጫካው ልግባ ከአለ በእምቢልታ በከበሮ በእልልታ በጭብጨባ መሸኘት ታሪካዊ ግዴታችን ነው። ይህ የጠቅላይ ሚንስትሩ ውሳኔ አይደለም፤ ጠቅላይ ሚንስትሩ ዋና ስራቸው የሕዝብን ፍላጎት ማስፈጸም ነው። ይህንን ደግሞ በየጊዜው ለጠቅላይ ሚኒስትሩ ማስታወስ የሕዝቡ ግዴታ ነው። ዲሞክራሲ እንደዚሁ በቀላሉ አይመሰረትም፤ ትግሉ ተጀምሮአል እንጂ አላለቀም።

ኢትዮጵያና ባንዲራዋ ለዘላለም ተከብረው ይኑሩ!

ወሰኔ ይፍሩ—ፕሮፌሰር

ቴኔሲ ስቴት ዩኒቨርሲቲ

ናሽቪል—ቴኔሲ—

አባሪ፡ ከዚህ ደብዳቤ ጋር በቅርቡ ያሳተምኩትን መጻሐፍ ልኬ አለሁ።

The Nile Valley Civilization: A Historiographcal Commentary on Ancient Africa

A Thematic College Handbook for Africana Studies, 2016. [pp 502 Amazon.com].